

Twintigers: Tussen zuil en wereldstad

Samenvatting onderzoek | in opdracht van de GKV Classis Rotterdam | maart 2015

Woord vooraf

Sinds 1 september 2014 werk ik als pionier voor twintigers (18-30 jaar) namens de GKV Classis Rotterdam. In de afgelopen jaren zagen de betrokken gemeenten twintigers naar Rotterdam vertrekken die niet vanzelfsprekend aansluiting vonden bij de GKV kerken in Rotterdam Stad. Ik heb de opdracht gekregen om deze twintigers op te zoeken en met hen in gesprek te gaan over de vraag waarom zij zich niet aansluiten. De bevindingen van mijn onderzoek heb ik op de classis vergadering van 11 december 2014 gerapporteerd. Dit schrijven is een samenvatting van mijn rapportage aan de classis. Het verhaal van de twintigers is vanzelfsprekend gekleurd door hun ervaringen en de vraagstelling waarmee ik op pad ben gegaan.

In hoofdstuk 1 komt het onderzoek aan de orde en beschrijf ik de redenen waarom twintigers wel/ niet aan haken. In hoofdstuk 2 beschrijf ik een aantal trends onder de twintigers van nu en in hoofdstuk 3 beschrijf ik de behoeftes van twintigers op het gebied van kerk en geloof en geef ik enkele vragen mee ter overweging.

Dit document is geen wetenschappelijk onderzoek maar wil het verhaal van twintigers en hun relatie met geloof en kerk onder de aandacht brengen. Het is mijn wens dat dit bijdraagt aan een inhoudelijke dialoog tussen ouderen én twintigers: de kerk van de toekomst.

© Elisabeth de Bruijn en Begeleidingscommissie

Begrippenkader:

Stadskerken GKV Rotterdam Centrum / GKV Rotterdam Delfshaven

Thuiskerken Kerken in de Classis Rotterdam

Twintiger Jongere tussen 18 – 30 jaar, studerend, werkend, wonend in de stad, afkomstig uit een thuiskerk of uit een stadskerk.

Hoofdstuk 1 Onderzoek

Voor het onderzoek heb ik vijftig respondenten gesproken tijdens een diepte-interview. Deze respondenten heb ik bevraagd op vijf thema's: attestatie, geloofsopvoeding/ levensloop, ervaringen thuisgemeente/ stadsgemeente, geloofsovertuigingen en behoeftes t.a.v. kerk en geloof. Tijdens deze diepte-interviews heb ik ook gevraagd naar de redenen waarom zij zich wel of niet aansluiten bij de kerken in de stad. Van de 50 respondenten zijn er 23 lid van één van de stadskerken, 14 respondenten zijn zoekend en niet kerkelijk betrokken, 8 respondenten hebben zich overgeschreven naar een andere kerkelijke gemeente en 5 respondenten hebben zich onttrokken. In dit hoofdstuk beschrijf ik de deelvragen en de antwoorden.

Hoeveel twintigers sluiten zich niet aan bij de stadskerken?

Deze onderzoeksvraag is moeilijk te beantwoorden. De oorzaken zijn deze:

- De verantwoordelijkheid om je aan te melden als lid van de GKV kerk ligt bij het belijdende lid. Wanneer hij dat niet doet komt hij niet in beeld bij de gemeente waar hij bij hoort. Op deze manier kun je dus uit beeld raken en hoeveel jongeren dit overkomt is moeilijk te zeggen omdat de jongere nergens geregistreerd staat.
- Het ideale streven is dat de gemeente die een nieuw lid mag ontvangen bericht krijgt van de thuisgemeente van de jongere. Zo kunnen zij contact opnemen met de jongere en hem of haar aanmoedigen de attestatie in te leveren. Dit contact komt niet altijd tot stand, zo blijkt uit het onderzoek. Het ideaal is dat er warme overdracht plaatsvindt bij vertrek.

Dankzij de hulp van predikanten en jongerenwerkers uit de thuisgemeenten heb ik een inventarisatie kunnen maken van jongeren die zich niet bij de stadskerken hebben aangesloten. De eerste telling brengt ons op een aantal van **100 jongeren** (tussen de 18-30 jaar). Het werkelijke aantal is vermoedelijk veel groter en om hier zicht op te krijgen heb ik actuele informatie nodig van alle classisgemeenten.

Waarom sluiten twintigers zich wel aan?

23 respondenten zijn lid van één van de stadskerken. Het was voor hun een vanzelfsprekende keuze om lid te worden. Goede kerkdiensten, fijne ervaringen met kerkleden, gastvrijheid en positieve verhalen van anderen zijn belangrijke redenen om de attestatie in te leveren. 10 respondenten hebben aangegeven te twijfelen over de vraag of ze lid willen blijven. De twintigers die een taak hebben in de gemeente zijn het meest tevreden over hun keuze.

Waarom sluiten twintigers zich niet aan?

Respondenten die zoekend zijn geven verschillende redenen om zich niet te willen aansluiten. Ze hebben meerdere diensten bezocht, maar het sprak hen niet aan.

- De twintigers missen een preek die aanhaakt bij hun vragen en ze missen een praktische toepasbaarheid van de preek. De preek gaat vaak over hun hoofd heen terwijl ze wensen geïnspireerd te worden in hun geloof in God en hoe ze dit vorm kunnen geven in het dagelijkse leven. De liturgie van de diensten vinden ze te traditioneel of te vaak 'dezelfde riedel'.
- Wat twintigers ook noemen is de moeilijkheid om aansluiting te vinden met de aanwezige leden. Meerdere respondenten noemen dat ze anoniem een kerk in en uit konden lopen zonder aangesproken te worden.
- Het onderwijs in de GKV is het derde punt. Dit gaat niet specifiek over de stadskerken in Rotterdam, maar over de GKV in het algemeen. Ten eerste noemen ze de plaats van de wet in de diensten. Ze vinden dat het accent veel meer op de genade, Gods Geest en Gods onvoorwaardelijke liefde mag liggen in plaats van op de wet en het gedrag. Ten tweede hebben meerdere respondenten aangegeven weinig ruimte te ervaren voor geloofstwijfel en het ter discussie stellen van dogma's. Een citaat van een jongere: 'Je mag wel twijfelen, maar je moet uiteindelijk weer bij hetzelfde uitkomen: de leer en de dogma's.

Waarom onttrekken twintigers zich?

De respondenten die zich onttrokken hebben noemden drie redenen:

- Niet meer gelovig in de klassieke vrijgemaakte betekenis van het woord.
- Het standpunt t.a.v. homoseksualiteit. Ze ervaren frictie tussen de liefdevolle boodschap van de Bijbel en de naar hun mening veroordelende houding t.a.v. homo's.
- Het gebrek aan persoonlijk contact en geen aansluiting hebben kunnen vinden.

Waarom schrijven twintigers zich over naar een andere kerkelijke gemeente?

Allereerst hebben de 8 respondenten die zich hebben overgeschreven benoemd dat hun keuze niet tegen de GKV is, maar voor een andere gemeente. Ze sluiten ook niet uit dat ze ooit weer lid zullen worden van een vrijgemaakte kerk. De redenen waarom ze voor een andere kerkelijke gemeente hebben gekozen zijn:

- Visie van de andere gemeente: de visie op kinderwerk/ gemeentezijn/ gastvrijheid sprak hen aan.
- Geen veroordeling: in de nieuwe gemeente ervaren ze geen veroordeling, waar ze in de vrijgemaakte kerk wel veroordeling ervaren hebben. De voorbeelden die ik heb gehoord gaan over: toelating heilig avondmaal, homoseksualiteit, huwelijk met een niet gelovige, vrouw in het ambt en liedkeuze.

- De organisatiestructuur sprak aan: organisch en bottom-up met veel ruimte voor initiatieven van gemeenteleden. Ze voelen zich hierdoor meer verantwoordelijk voor de gemeente en ze ervaren de ruimte om talenten te ontwikkelen en in te zetten.

Hoofdstuk 2 Analyse generatie twintigers

In dit hoofdstuk wil ik ingaan op de ontwikkelingen en trends die ik signaleer bij deze generatie. Deze analyse is gebaseerd op de gesprekken die ik met twintigers, jongerenwerkers, ouderlingen en predikanten heb gevoerd.

Daten versus gearrangeerd huwelijk

Het is niet meer: 'vrijgemaakt geboren, vrijgemaakt de kist in'. Twintigers maken eigen keuzes en kiezen niet altijd de weg die hun ouders hebben voorgeschreven. Ze benaderen het zoeken van een kerk zoals dat met daten gaat. Ze bezoeken verschillende soorten kerken met open vizier, onderzoekend of het iets voor ze zou kunnen zijn. Jezelf kunnen zijn en iets ervaren is belangrijk voor ze. Door deze ontwikkeling is de eerste indruk van groot belang. Twintigers geven een kerk niet tien diensten de kans om een eerste indruk te maken.

Het zwarte gat na de belijdenis

Wat bijna alle respondenten hebben aangegeven is dat er na de belijdenis een zwart gat is. Ze worden geacht hun plek in de gemeente in te nemen, maar ze missen geloofsgesprekken en groeimogelijkheden om hun geloof vorm te geven in het leven van alledag. De twintigers die lid zijn van een studentenvereniging ervaren minder het zwarte gat doordat er allerlei activiteiten en mensen zijn om het geloof 'brandende' te houden. De groep twintigers die meer last hebben van het 'zwarte gat' zijn de werkende jongeren en de jongeren met Mbo-opleidingsniveau.

Geloof is niet van de zondag afhankelijk

Twintigers ervaren niet allemaal de noodzaak van een lidmaatschap van de kerk om te kunnen geloven. Waar ze het wel over eens zijn is dat geloofsgenoten noodzakelijk zijn om te blijven geloven. Of dat een studentenvereniging is of een groep vrienden: het netwerk van medechristenen is van belang.

Pas je in het GKV profiel of niet?

'Als je je gedraagt zoals het hoort, dan hoor je er bij. Wijk je af? Dan ontstaan er moeilijkheden.' Ik ontdekte dat twintigers die een verhaal hebben dat afwijkt van de standaard, veroordeling ervaren. Het is een vreemd rijtje, juist omdat de verhalen zo divers zijn: Kinderen van gescheiden ouders, singles, twintigers met een ongelovige partner, homo's, kinderloze stellen, samenwonenden, twintigers met een andere kerkelijke achtergrond, zij ervaren moeilijkheden door hun omstandigheden. Hoe gaan wij om met deze verhalen en de mensen achter de verhalen? Een liefdevolle en niet veroordelende houding vinden de twintigers heel belangrijk.

De kracht van de omgeving

De invloed van ouders op de geloofskeuzes van hun kind is groot. Ouders die actief christen zijn binnen een geloofsgemeenschap, die goede gesprekken hebben met hun kind en ook over het geloof praten hebben de meeste kans op kinderen die zich actief aansluiten bij een kerkelijke gemeente. Is het een garantie? Nee, dat niet. Uiteindelijk zijn vrienden, studentenvereniging en inspirerende christenen ook belangrijk op het levenspad. De twintigers die echt afgehaakt zijn op de vrijgemaakte manier van geloven geven aan geen inspirerende gelovige te kennen binnen de GKV.

De invloed van de predikant

De twintigers laten door hun verhalen zien hoe groot de invloed van de predikant is. Ze vragen zich af wie de visie bepaalt op de diensten, het gemeente-zijn, de kringen, de 'hete hangijzers'? Is dat de kerkenraad? Of de predikant? De twintigers missen ruimte om hier over mee te denken.

Verder is het voor twintigers belangrijk dat de predikant goed preekt. Een goede preek kunnen zij van A tot Z volgen, heeft een relevante boodschap en een praktische toepasbaarheid. De preek is gericht op het aanmoedigen van hun geloof in God en het volgen van Jezus in het leven van alledag. Daarnaast vinden de twintigers het belangrijk dat de preek aansluit bij de cultuur, vragen en de belevingswereld van jongeren.

Lokaal en persoonlijk

Twintigers gaan liever naar een lokale kerk zonder bemoeienissen en opgelegde regels van synodes. Waar er ruimte en vrijheid is om als kerk een eigen vorm te kiezen en relevant te zijn in de wijk. Waar de organisatiestructuur meer organisch is dan hiërarchisch. Waar ruimte is voor initiatieven vanuit de gemeente zelf.

Hoofdstuk 3: Kansen

In de diepte-interviews heb ik alle respondenten gevraagd naar wat zij nodig hebben op het gebied van geloof en kerk. Ik ontdekte dat er geen onderscheid is tussen twintigers die lid zijn, die zoekend zijn of die zich overgeschreven hebben naar andere kerkelijke gemeenten. De vier speerpunten zijn de samenvatting van wat twintigers belangrijk vinden en nodig hebben op het gebied van kerk en geloof:

Community

- oog voor elkaar, een goede sfeer, bruisend, gastvrijheid, het leven delen, leeftijdsgenoten, inspirerende mede-christenen en ruimte voor verscheidenheid.

Relevante boodschap

- Een prikkelende, inhoudsvolle boodschap die aanhaakt bij de vragen en belevingswereld van twintigers. Inspirerend, persoonlijk en kwetsbaar. Leren hoe je kunt geloven en Jezus kunt volgen in het leven van alledag.

Deelnemer zijn

- Een geloofsgroep waar je aan bij mag dragen en waar je niet alleen toeschouwer bent, maar ook deelnemer: door inspraak, goed leiderschap en ruimte voor talentontwikkeling.

Ruimte

- Ruimte voor verschillende vormen en uitingen die de boodschap versterken. Ruimte voor muziek (band/ combo), afwisseling, doordachte liturgie, interactie en heldere structuur van de dienst.

Gespreksvragen naar aanleiding van dit rapport:

- *Hoe goed heb je, als kerkenraad/ jongerenwerkers/ predikant, de twintigers in beeld?*
- *Hoe actief betrokken zijn de twintigers in je kerkelijke gemeente?*
- *Wat herken je zelf uit dit rapport? En wat niet?*
- *Wat zijn voor jou redenen om je wel of niet aan te sluiten bij een kerkelijke gemeente?*
- *Wat is voor jou de relevantie van de kerk anno 2015? Wat zou de relevantie kunnen zijn?*

Slotwoord

Als je mijn onderzoek in één woord zou willen samenvatten, dan zou ik kiezen voor het woord “relevant”. Twintigers maken zich los van hun ouders en zoeken hun eigen weg. In deze fase vallen vanzelfsprekendheden weg. Ze moeten zelf keuzes maken die bepalend zijn voor hoe ze omgaan met geloof en kerk. En in dit alles zoeken ze naar relevantie: Hoe relevant is geloven voor mijn leven? Hoe relevant is de kerk? Kan ik ook geloven zonder de kerk?

Twintigers verlangen naar geloofsverdieping, naar inspirerende voorbeelden en een plek waar ze gezien worden. De grootste relevantie die we kunnen tonen is laten zien, door woord en daad, hoe relevant geloven in God voor ons leven is. En daar ligt de uitdaging anno 2015.

Hoe nu verder? De komende tijd blijf ik interviews afnemen om het beeld nog completer te krijgen. Daarnaast zal ik ook de rol van de thuiskerken onder de loep nemen. In Rotterdam vinden naar aanleiding van mijn onderzoek gesprekken met de kerkenraden plaats. Er is veel bereidheid om in beweging te komen naar aanleiding van de verhalen van twintigers. We werken aan de mazen van het net om daarmee te bereiken dat jongeren in beeld blijven en dat ze een plek vinden waar ze in hun geloof worden opgebouwd.

Allereerst wil ik de GKV classis bedanken dat ze in twintigers willen investeren: door naar ze te luisteren, door zelfreflectie en door het werk wat ik mag doen.

Ten tweede wil ik alle respondenten bedanken die zo openhartig en eerlijk hun verhaal hebben willen delen. Dank je wel! Mijn begeleidingscommissie wil ik bedanken voor de raad en daad waarmee zij mij terzijde staan.

Mocht je vragen hebben naar aanleiding van deze samenvatting van mijn onderzoek tot nu toe, dan kun je contact met mij opnemen.

Met vriendelijke groet,

Elisabeth de Bruijn

Mail: pioniervoortwintigers@gmail.com